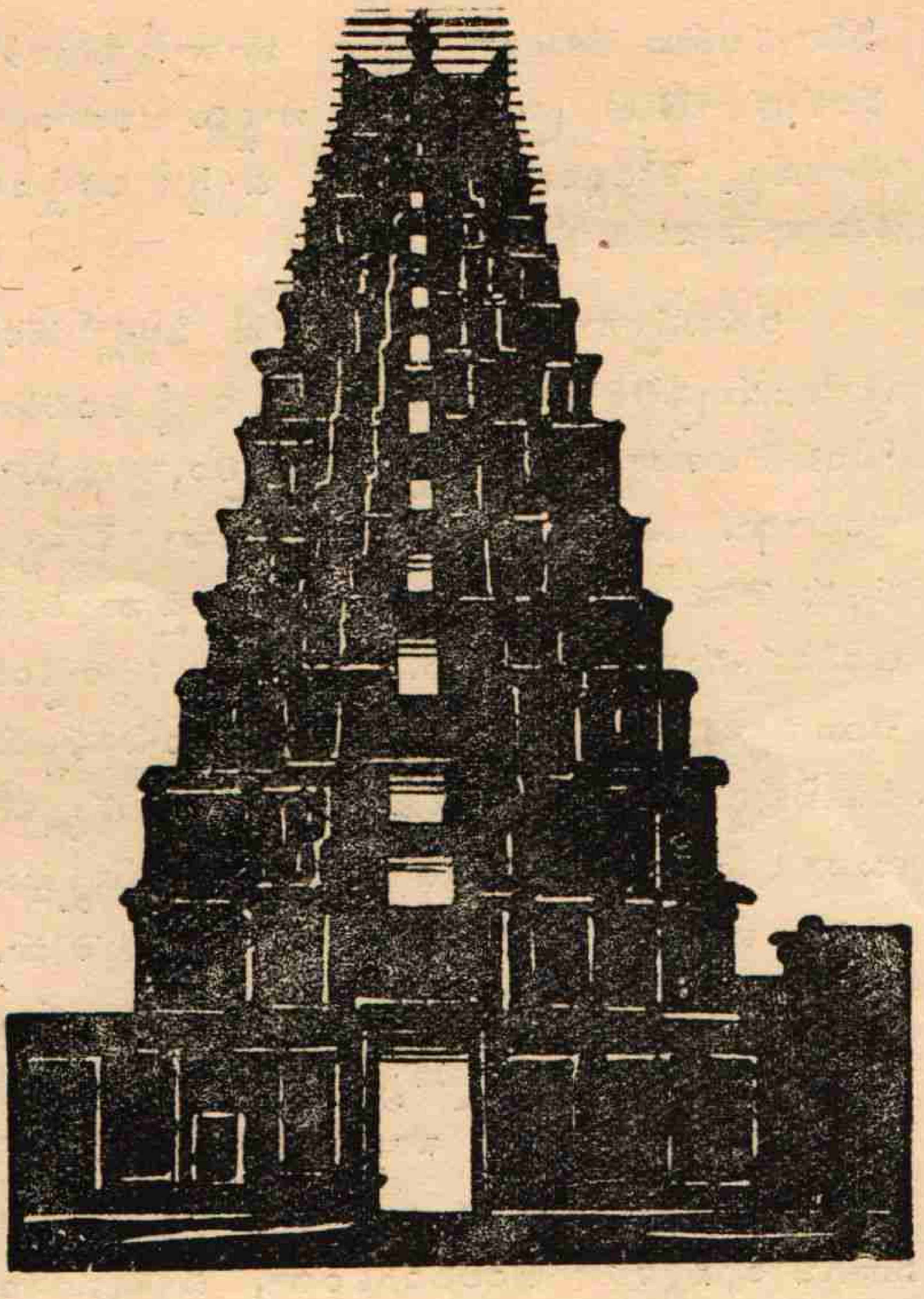

గోపురం

శ్రీ సాళ్వ కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి

1

టంగ్! టంగ్! టంగ్!

గుళ్లో గంటల శబ్దం వినబడింది. వెంటనే వేపచెట్టుక్రింది పిల్లలందరిలోనూ సంచలనం కలిగింది. ఒక్కసారిగా అందరూ తెలివిలోకి వచ్చినట్లయినారు. ఆడుతున్న ఆటలోని నిమగ్నతకు భంగం కలిగింది. ఆ వినవచ్చిన శబ్దం అందరికీ సంబంధించిందన్నట్లు, అక్కడున్న ఐదారుమందీ ఒకరి ముఖాలవైపొకరు చూచుకున్నారు. అదీ ఎంతసేపు? ఒక లిప్త. ఆట గాలికి పోయింది.

"పూజారి వచ్చాడురోయ్! రంగీ!" ఒకడన్నాడు నేలమీద గోతులు తీసుకుంటూ ఆత్రంగా.

"ఈ పొద్దు తియ్యపొంగలి పెడతాడురా ఎంకటీ", రంగడు అప్పుడే తియ్యపొంగలి తిన్నట్టుగానే అన్నాడు కళ్లు మెఱిపిస్తూ.

"ఒరేయ్. రారా సుబ్బడూ తొందరగా పోదాము. పొంగ లయిపోతుంది." గోలీలు ఏరుకున్న అబ్బాయి అందరికంటే ముందుగా పరుగత్తాడు.

అంతే, ఒకరి వెంట ఒకరు పిట్టల్లాగా పరుగత్తారు ప్రక్కనే వున్న దేవాలయంలోకి.

ఆ వూరికంతా అదొక్కటే దేవాలయం. ఊరేమీ అంత పెద్దది కాకపోయినా రెండు మూడు వేల జనాభా వుంటుంది. దేవాలయం ఊరిమధ్యలోనే వుంది. అందులో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వెలసినాడు, దేవాలయంచుట్టూ ఒక మనిషెత్తుపైన ప్రాకారం, ప్రాకారానికి లోపలనే ఒక చిన్న కోనేరూ వున్నది. దేవాలయం చాలా పురాతనమైనదిగా అగుపించదు గానీ ఆవూరిలో ఇప్పుడున్న వాళ్ళెవరూ అదెవరుకట్టించారో చెప్పలేరు. వాళ్లకి ఆ జిజ్ఞాస పట్టలేదు. 'ఏదో పెద్దలు కట్టింది' అనటం తప్ప. దేవాలయం అంత పెద్దదీ కాక అంత చిన్నదీ కాక ఆ వూరికి తగినట్టుగా వుంది. ఆలయ ముఖమంటపంలో ఐదారువందలమంది కూర్చోవచ్చు. ఆలయంలో గోడలపై చెక్కిన చిన్న చిన్న శిల్పాలు, వానికి పైవరుసలో కొన్ని వర్ణచిత్రాలూ, వున్నవి. ఆలయగోపురంమాత్రము చక్కని శిల్పవిన్యాసంతో కూడుకొని గంభీరంగాపైని కొమ్ములవలె తీర్చిన వంపులతో, తాను, తన స్వామి—అన్న భావములే

నిత్యములన్నట్టుగా ప్రాకారంలోపల నిలచి చూచే మానవులకు, భగవదౌన్నత్యాన్ని చాటుతున్నట్టూ వుంది. స్వామికి నిత్యనైవేద్యధూపదీపారాధనల కేమీ కొదువ లేదు. దేవాలయానికి సంబంధించిన మాన్యా లనుభవిస్తూ ఒక పూజారికుటుంబం ఆ ఊర్లో బ్రతుకుతోంది. స్వామిపూజ, నైవేద్యం వారి నిత్య విధులు.

దేవాలయానికి ప్రతిరోజూ వచ్చేవాళ్ళలో రమణయ్యగా రొకరు. అరవయ్యేళ్లు దగ్గరపడే వయస్సు. జీవితంలో కష్టమూ, సుఖమూ చూచిన వాడు. మంచి సంస్కారి. ప్రాపంచికజీవితంలో నడచినా,ఆంతరంగికజీవనాన్ని బాగా దిద్దుకున్న ట్లగపడుతాడు. తనకు వయస్సు రావడమూ, తన కొడుకు ఎదిగిరావడమూ రమణప్పగారికి కొంత విశ్రాంతి తీసుకునేందు కవకాశం గలిగించినాయి. ఆలయంలో స్వామికి ప్రతిరోజూ పదిగంటలకు పైనగాని నైవేద్యం జరుగదు. రమణప్పగారు ఆవేళకు కొంచెం ముందుగా వచ్చి, ఆ చిన్న కోనేరులో కాళ్లూ చేతులు కడుక్కొని స్వామిని దర్శించుకోవడం అలవాటు. ప్రసాదం గ్రహించడం, పూజారితో తలపై శఠారి పెట్టించుకోవడం,జరిగినతర్వాత తానూ పూజారీ మంటపంలో కూర్చుంటారు. సరిగ్గా ఆవేళకే బడి విడిచివుండడంవల్ల బడిపిల్లల్లో కొంతమంది, దేవాలయం ప్రక్కనే వున్న వేపచెట్టుక్రింద ఆడుకుంటూవుండి, పూజారితోపాటు లోపలికి వెళ్ళి రమణప్పగారు గుళ్లో వాయించే గంట వినబడడంతోనే పూజారి పెట్టే పొంగలి బెల్లాలకు పరుగెత్తుతారు. ఏదోవకటి ప్రసాదం ముట్టితేనేగాని వదలరీ చిల్లరదేవుళ్లు.! తర్వాత రమణప్ప, పూజారి, పిల్లలూ అంతా కలసి మండపంలో కూచోడం, రమణప్పగారు పిల్లల నేవో అడగటం, వారికి కొన్ని విషయాలు చెప్పడం, పిల్లలు లేచిపోగానే తానూ వెళ్లడం, నిత్యమూ జరిగేది. రమణప్పతో మాట్లాడే పిల్లలంతా చిన్నవాళ్లు. పది పదకొండేళ్ల లోపువాండ్లు రమణప్పగారు తన కున్న సంస్కారాన్ని అప్రయత్నంగా వారి కందించ తలుస్తాడు. వాళ్లకి తన భావాలూ, మాటలు అర్థంకావన్న చింత లేదాయనకు. సాధ్యమైనంత సులభంగా వాళ్లకి తన భావాల్ని విప్పిచెప్పేందుకు ప్రయత్నించేవాడు. ఏమీ కలతలు లేకుండా చుట్టూ మాగాణీపైరులతో కలకళకలాడే ఆ గ్రామంలోని స్వామి ఆలయంలో ఈ ఒక్క కార్యంమాత్రం ఎవరి దృష్టినీ ఆకర్షించకుండానే జరుగుతోంది.

రమణప్పగారు రోజూ మాట్లాడే పిల్లల్లో వెంకట్రాముడు ప్రతిరోజూ అగుపడతాడు. వాణ్ణి అందరూ 'ఎంకటే' అంటారు. రమణప్పగారుమాత్రం,రాముడూ, అంటాడు. ఎంకటి రమణప్పగారేమైనా చెప్పేటప్పుడు తాను మాట్లాడడు. రమణప్పగారేదైనా తనని అడిగినప్పుడుకూడ పలకడు. ఆలాగే గడ్డంక్రింద చేయిపెట్టుకొని వింటూ, తనని ప్రశ్నించినప్పుడు చిఱునవ్వు నవ్వుతాడు. కాని వాడు పలక్కపోయినా రమణప్పగారు వానితోనే మాట్లాడుతున్నట్లు, అంతా వాడిమీది దృష్టితోనే మాట్లాడుతాడు. అసలు అక్కడికొచ్చేవాళ్లలో ఈ రమణప్ప, ఎంకటి—వీరిద్దరివి వింత ప్రకృతులు. ఈ నిశ్శబ్దపు బాంధవ్యానికి గుడిలోని స్వామి సాక్షి. మిగతా వానికి పూజారి సాక్షిగా అగుపడతాడు. కాని ఆ మూగబాంధవ్యంలో ఆంతరంగికంగా, దృశ్యమానం కాకుండా జరిగే దేమిటో !

2

ఎంకటి పూజారి పెట్టిన ప్రసాదాన్ని తిని వచ్చేలోపుగా మిగతా నలుగురైదుగురూ రమణప్ప తాతచుట్టూ చేరినారు. రమణప్పగారు నవ్వుతూ వాళ్లతో ఏదో మాట్లాడుతున్నాడు. ఎంకటి మెల్లగా వాళ్ల దగ్గరకు వచ్చాడు. ఎంకటి కొంచెం ఆలస్యంగా రావడం అన్నది ఆక్షణాన అందరిని అతని వేపుకు ఆకర్షించింది. రమణప్ప తాత ఎంకటిరాకను ఎందుకు గమనించి చూచాడో గాని, మిగతాపిల్లలకు మాత్రం మామూలు ఎంకటే. వాడి ముఖంలో క్రొత్త ఏమీ లేదు, కాని రమణప్ప దృష్టి మరల్చటమువల్ల ఈ తాత్కాలికశిష్యపరమాణువుల దృష్టులుగూడ అటు వేపే చూచినయ్.

"ఏం రాముడూ, దేవుడికి మొక్కావా?" తాతగారు అడిగాడు.

ఎంకటి నవ్వుతూ తల వూపినాడు.

మిగతాపిల్లలందరూ ఎంకటి దేవునికి ఆలస్యంగా మొక్కాడన్నట్టూ, తాము ముందుగా మొక్కినందుకు గర్వపడుతున్నట్టూ కనిపించారు.

"ఏమర్రా! మీ రంతా స్వామిని దర్శించుకు న్నారా?" తాతయ్య అందరినీ ప్రశ్నించాడు.

"ఓ! మేం ముందే!" అన్నాడు పదకొండేళ్ల 'రంగి'

ఇంతలో పూజారి అక్కడకు వచ్చి చతికిల బడినాడు.

"ఏమయ్యా పూజారీ! ఈ కుఱ్ఱవెధవలంతా స్వామికి మొక్కారా? మొక్కందీమాత్రం వీళ్లకి ప్రసాదం పెట్టేవు సుమా!" తాత ఎంకటిని మినహా మిగతావాళ్లని చూపించి అన్నాడు.

"నిజంగానే మొక్కినాము తాతా!" అన్నాడు సుబ్బడు తనకు తెలియకుండా తనలో పనిచేసే వ్యక్తిత్వగౌరవాన్నంతటిని ధారపోసి మాట్లాడుతూ.

"పోని, దేవుడంటే ఏమిటో తెలుసా మీకు?"

తాత చిక్కుప్రశ్నే వేశాడు. ఏదో కాస్త నోరు తియ్యపడిందిగనుక ఇవన్నీ మాట్లాడినా వాళ్ళకేమీ అంత తొందరగాని, కష్టంగాని అనిపించ లేదు. కాని వచ్చిన చిక్కంతా ఏమంటే తాతప్రశ్నకి జబాబు దొరక లేదు.

"పూజారి మమ్మల్ని చిట్టచివరి చీకటిగుడిలోకి పోనీడుగా!" రంగి ఏదో వాదం పెంచదలచినట్టు మాట్లాడాడు. ఇంకెవ్వరూ మాట్లాడలేదు. అడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానం రాకపోవటంవల్ల తాతగారు నవ్వుతూ— "దేవుడంటే! —దేవుడంటే" తల గోక్కుంటున్నాడు.

తనకే తోచడంలేదు. తాతగారిలో తాను వేసిన ప్రశ్నకు తానే సమాధానం చెప్పలేకపోయినందుకు నవ్వూ, ఆశ్చర్యం, తన మనసులో వున్న భగవంతుడన్నవానికి సంబంధించిన భావాలను ఆ పదేళ్ళలోపు కుర్రాళ్ళకి అర్థమయ్యేట్టు చెప్పడానికి పడేబాధ గోచరించినయ్.

దేవుడంటే తాతకీ తెలియకపోవడం పిల్లల కాశ్చర్యం కలిగించింది. అందుకే నిశ్శబ్దంగా ఒకరకమైన 'సీరియస్ నెస్'తో ఆవిషయాన్ని వాళ్లు గమనిసున్నారు.

పూజారిమాత్రం ఎదురుగుండా గర్భగుడిలో అగుపించే స్వామి మూలవిగ్రహంవైపు చూచి నవ్వినాడు. కాని ఎవ్వరూ దానికి ప్రతిగా నవ్వలేదు.

"దేవుడు మంచివాడు" తాతకు సహాయం చేస్తామన్న ఉద్దేశంతో అన్నాడు రంగి. ఇందులో దేవుడంటే ఏమటని తాత వేసిన ప్రశ్నకు తనమాట చాలా దగ్గరిసమాధానంగా తోచడమూ, దేవునిపేరు చెప్పి పొంగలితిన్నందుకు ఆచిన్నవాని హృదయంలో వాడు దేవునికి అయాచితంగా,అప్రయత్నంగా చూపే కృతజ్ఞతా, దేవునికి మంచితనాన్ని గుర్తించి 'రికగ్నిషన్' ఇవ్వటంలో వున్న మానవసహజమైన అహంకారమూ, ఎక్కడో ఆ శబ్దపులోతుల్లో ధ్వనించినయ్. రమణప్పగారు రంగిమాట కొంత సహాయపడిం దనుకున్నాడు. వెంటనే "మంచిదంతా దేవుడే" అన్నాడు. వాళ్ల కర్థమవుతుందేమో నని ఆశగా. కాని మంచీ-చెడ్డా అన్న భావాలే వాళ్ళకు బాగా తెలియనప్పుడు మంచిదంతా దేవుడంటే ఏమీ తెలియలేదు.

ఇంతలో రమణప్పగారి మనస్సు మారింది. వాళ్ళకి ఇప్పుడా భావాలు చెప్పినా అర్థం కావని తెలిసికూడా వాళ్ళతో అట్లా బరువైన విషయాలు మాట్లాడటంవల్ల ఈ నిరుత్సాహం కలిగింది. ఎక్కడో అణగివుండి అప్పుడప్పుడు పైకి తలెత్తి చూచే నైరాశ్యం ఆయన్ని ఆవరించింది.

"జీవితంలో ఆ ఆదర్శశిఖరాలకు వెళ్ళడం దుస్సాధ్యం." మెల్లగా పూజారిముఖంలోకి చూస్తూ అన్నాడు. అర్థం కాకపోయినా పూజారి అర్థమైనట్టు తాతగారి ముఖంలోకి చూచాడు.

పిల్లలంతా ఆ మాటల్లో తమకు స్థానం లేదేమోననుకున్నారు. కాని రంగి తమహక్కును స్థాపించదలచుకున్నాడు.

"అంటే ఎమిటి తాతా?"

"మీరంతా గొప్పవాళ్లు కావాలి. మంచివాళ్లవుతే గొప్పవాళ్లవుతారు. అప్పుడు మీరు దేవుడంటే ఏమిటో తెలుసుకునే ఆ శిఖరాలకి వెళ్లుతారు."

"శిఖరాలంటే?" ఇది అర్థంకాని శబ్దం వాళ్లకు.

రమణప్పకు ఏమీ తోచలేదు. ఆలయగోపురం జ్ఞాపకం వచ్చింది!

"మన దేవళము మీదిగోపురం వున్నదే, అదీ శిఖరం అంటే."

"మీలో ఎవరైనా ఇపుడా గోపురం ఎక్కగలరా ?" తన పూర్వపు మాటను వాళ్లకు విడమర్చి చెప్పాలన్న ఉద్దేశంతో ప్రశ్నించాడు.

"ఊ హు" జబాబు.

"మీరు పెద్దవాళ్లయినాక ఎక్కగలరేమో లే. అట్లైతే మీరు పెద్దవాళ్లయినాక మంచివాళ్లవుతే నేను చెప్పిన పైశిఖరాలకు వెళుతారు. ఇంతకూ మీ కిప్పుడివన్నీ అర్థంకావులే నాయనా." తాత లేచాడు.

అందరిలోనూ ఒక సీరియస్ సెన్ కనిపిస్తోంది. ద్వారం దాటి మాట్లాడకుండా వెళ్లినారు. వేపచెట్టు క్రింద పిల్లల్ని చూచేవేళకు వీళ్ల వేదాంతం అంతా మాయమైంది. అందరూ పరుగెత్తారు. కాని—ఎంకటికి మాత్రం ఆ బరువు వదలలేదు. మంచిగా వుండటానికి గోపురం ఎక్కటానికీ గలసంబంధమేమో అర్థంకాలేదు. ద్వారంధాటివస్తూనే గోపురంపై పాకసారిచూచాడు. నిజమే తానెక్కలేడు. ఎప్పటికీ ఎక్కలేడేమో !

3

ఆ కొట్లాట వేపచెట్టుకిందే జరిగింది. అందులో ఎంకటి దేమీ తప్పలేదు. తాను తెచ్చుకున్న గోలీల్లో ఒక చిన్న గోలీ ఆడుతున్నపుడు జారిపడిపోయింది, ఆటతొందరలో తాను గమనించలేదు. అది 'రంగి' జేబులో దాక్కున్నది. అది అసలు అక్కడి కెట్లా పోయిందో రంగికి తెలియదు! ఇంతకూ అది ఇంత గూఢంగా రంగి జేబులో కెళ్ళడం .సుబ్బడి కంట బడింది. తర్వాత ఎంకటి తన చిన్న గోలీల్లో ఒకటి తక్కువరావడం అనేసరికి సుబ్బడు రంగికి దొరికిందన్నాడు. ఎంకటి 'రంగి' వైపుకు చూచాడు ఇవ్వమన్నట్టు.

"ఏం అలా చూస్తావ్ ? నా కేం తెలుసు" రంగి జబాబు.

"నీకు దొరికిందటగా?" ఎంకటి అడిగాడు.

"దొరికితే, దొరికినవన్నీ నీవేంటి. పోయి ఆ దేవుణ్ణడుగు నీగోలీ" గోపురంవైపు చూపిస్తూ, దబాయించాడు.

ఎంకటిలో పౌరుషం పొడసూపింది. ఎంత అన్యాయం! తన గోలీ తీసుకొని పైగా తననే దబాయిస్తున్నాడే అనుకున్నాడు. ఆ క్షణంలో తన తప్పు ఏమీ లేకుండా తనగోలీ పోవడం ఏదో మహా విలువైన వస్తువు పోయినట్లుంది.

"ఐతే ఇవ్వవే?" సాధించుకు నేందుకు సిద్ధపడ్డాడు.

"ఏం కొట్లాట కొస్తావా? రావోయ్" రంగే ముందు రంగంలోకి దూకాడు. ఇద్దరూ కలియబడినారు. తీరా తాను కొట్టబోయే సమయంలో సుబ్బడూ వాళ్లంతా విడిపించారు. అన్యాయానికి శిక్ష జరగలేదనుకున్నాడు

బుసకొట్టుతూ, చెదిరిన క్రాఫింగుతో, కళ్ళెఱ్ఱజేసి రంగివంక చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

"పోతేపోయింది, రారా, ఎంకటీ! మనము దేవళంలో కెళదాము రా" సుబ్బడు ఎంకటిభుజంమీద చెయ్యివేసి పిలుచుకపోయాడు.

నడుస్తూ గోపురాన్ని చూచాడు. ఎందుకో తా నాకొట్లాలో మంచిగా ప్రవర్తించినా నను కున్నాడు! తాను మంచిగా నడుచుకోవాలని ఎప్పుడో ఎక్కడో అనుకున్న భావం అతనిలో పనిచేసి పై కగుపడిం దాక్షణంలో. నిజమే! సుబ్బడు అడ్డురాకుంటే తాను రంగిని దంచేసేవాడు. తన వస్తువును అవతలివాడికి వదలేసి, వాని అన్యాయానికి శిక్షించకుండా రావడము తన మంచితనము కదూ!

ఎంకటి ముఖంపై పైభావాలకు సూచకంగా తృప్తితో కూడిన చిఱునవ్వు మెఱసింది. ఎంకటి నడుస్తూ నడుస్తూ వెనక్కి తిరిగి చూచాడు.

రంగి మినహా తక్కిన నలుగురైదుగురు తనవెంటే నిశ్శబ్దంగా వస్తున్నారు. న్యాయంవల్ల కలిగే బలం ఎంకటి ఛాయగా తనలో ఫీలయినాడు. ప్రాకారం లోపలికిపోయినాక, అంతా గోపురపు నీడలో కూర్చున్నారు. ప్రాకారానికి, దేవాలయానికి మధ్య వున్న స్థలంలో ఆ సంజవేళ గోపురంనీడ విశాలంగా పడుతూ ప్రాకారాన్ని దాటిపోయిన ట్లుంది. సంభాషణమారి గోపురంనీడ పైకొచ్చింది.

"ఒరేయి, ఈ నీడ నీవు కొలు చూద్దాము" అన్నాడు సుబ్బడు ఇంకొకనితో. అంతా లేచి నిల్చు

న్నారు. ఆ అబ్బాయి వచ్చి తన కాలు కొలమానంగా చేసి అడుగులు ఎంచుతూ మెదలుపెట్టాడు. వాడు కొలుస్తూ అడుగులో అడుగు వేస్తుంటే వాని ప్రక్కనే పీక్కూనా!

ఇలా కొలవడం ఎంకటికి నచ్చలేదు. అంత పెద్ద నీడను చిన్నకాళ్ళతో కొలవడ మేమిటి?

“ఇలా కాదురా చూడు!”

ఎంకటి వెళ్లి అడ్డంగా నీడలో పడుకున్నాడు. అప్పటికీ తాను నీడలోనే వున్నాడు. తన పొడవు కంటే నీడ వెడల్పెక్కువ!

ఎంకటిమనస్సులో ఆశ్చర్యం వేసింది. పైకి చూచాడు అలాగే వెల్లకిలా పడుకొని. కొంచెం భయమయ్యింది,

ఈ గోపురం తా నెక్కలేడేమో? ఎప్పటికీ ఎక్కలేడేమో!

పిల్లలంతా గొల్లున నవ్వారు. ఇంతలో పిల్లలందరికీ గోపురంనీడ చివర ఎక్కడున్నదో చూడాలని బుద్ధిపుట్టింది. ఒకని పుట్టెలో పుట్టిన బుద్ధి ఇది అందరికీ ప్రాకింది. అంతే అందరూకలిసి ప్రాకారం దాటి వెళ్ళారు. అది అల్లే అందరి ఇళ్లకూ దారితీసింది.

౪

ఆయేడు స్వామి తిరుణాల వచ్చింది. తిరుణాల ఇంకా ఒక పక్షంవుందనగానే అందరిలోనూ ఒక ఉత్సాహం మొలకెత్తింది. తిరుణాల దగ్గరి కొచ్చేకొద్దీ అది దినదినాభివృద్ధి చెందుతోంది.

అందరికీ వచ్చినట్టే ఎంకటికీ తిరుణాల వచ్చింది. అతని ఉత్సాహం వేరు. అదీ దినదినమూ వృద్ధవుతోంది. అతనిలో ఎలాగైనా గోపురంపైకెక్కాలన్న వాంఛ బలమైంది. ‘తిరుణాల్లో ఎక్కతే!’— దానివల్ల కలిగే ఉత్సాహం అదితిరుణాల దగ్గరి కొచ్చేకొద్దీ అది వాని కొక తీవ్రమైన భావమౌతోంది, దినానికి ఇరవైసార్లయినా అనుకుంటాడు. ఉద్రేకం వస్తుంది. ధైర్యం వస్తుంది. తా నెక్కలేనన్న భయం అపుడాతనిలో పని చెయ్యదు. ఆ ఉద్రేకం ఆ అనుభవం పోయిన వెంటనే మళ్ళా నిరుత్సాహమూ, అధైర్యమూ.

తిరుణాల మొదలయ్యింది. తొమ్మిదిరోజులు జరుగుతుంది. ఊరిలోనేగాబట్టి దేవాలయపు గంటల శబ్దం ఎంకటి ఇంటి దగ్గరకి బాగా వినపడుతుంది. తిరుణాల మొదలుపెట్టినాక ఈ గంటల శబ్దం వానికి ఏదో క్రొత్త అనుభవాన్ని కల్గించేది. ‘ఖంగు’ మంటూ గంటల శబ్దం గాలిలో వచ్చి తనకు వినిపించగానే ఆ శబ్దతరంగాలు తనని స్పృశించినట్లు, తనని గోపురా న్నెక్కేందుకు పిలుస్తున్నట్లు ఉద్రేకపడేవాడు. శరీరం గగుర్పొడ్చేది.

తిరుణాల నాలుగురోజులు గడచింది. ఆ ప్రొద్దు రాత్రికి స్వామికి గరుడసేవ. మధ్యాహ్నం ఊరిలోకి వెళ్ళాడు స్వామి. మూడుగంటలు కావచ్చినా, అసలు ఆలస్యంగా బయలుదేరడంవల్ల స్వామి ఇంకా గుడి చేరలేదు. స్వామివెంట వూళ్ళోకి పిల్లలందరూ పోయినా, ఇంకా కొందరు పిల్లలున్నారు. రాత్రి గరుడసేవకై స్వామికోఅని బయటికి తీసిపెట్టిన పెద్ద ‘చప్పరం’ ఒకవైపున వుంది. ప్రక్కనే ‘హంస పాదులు’ న్నయ్. చప్పరాని కింకా రంగులగుడ్డలు చుట్టూ కట్టలేదు. కొందరు పిల్లలు చప్పరం దగ్గరగా త్రాళ్లుపట్టుకొని, లోపల నిలుచొని మాట్లాడుతున్నారు. మిగిలిన కొద్దిమందీ ప్రాకారంలోపలే ఏదో గల్లంతు చేస్తున్నారు. స్వామి వూళ్ళోకెళ్ళినా దేవాలయాన్నిమాత్రం కొందరుపిల్లలు వదలరు! ఆరోజు ప్రొద్దున్నుంచీ ఎంకటి దేవాలయంలోనే వున్నాడు. దేవాలయమంతా వందసార్లు కలయదిరిగాడు. కాని గోపురంవైపు చూచేసరికి ఏదో అర్థంకాని ఒక భావాన్ని అనుభవిస్తాడు. ఆలయం వెనుకవేపున గర్భగుడి నానుకొని కాస్సేపు కూర్చున్నాడు.

“గోపుర మెక్కితేనో!” అనుకున్నాడు. కాని ఒక్కడూ ప్రయత్నించేందుకు ధైర్యంచాలలేదు.

ఇంతలో సుబ్బడు, మరికొందరు పిల్లలూ వచ్చారు. రంగికూడా వాళ్లలో వున్నాడు.

“ఒరే సుబ్బడూ నీవు గోపుర మెక్కగలవట్రా?” ఎంకటి అడిగాడు.

“నే నెక్కతాను.” రంగి ముందుకు వచ్చాడు.

“అదో ఆ మూలసందులో బొటనవేలు పెట్టి,

ఆచుంచు పట్టుకొని ఎక్కితే గుడిమీద కెక్కొచ్చు." సుబ్బడు దారిచూపాడు.

"అక్కడినుంచి గోపురంబొమ్మలు పట్టుకొని సులభంగా పైకి పోవచ్చురోయ్, కిందికిమాత్రం చూడొద్దు." ఇంకొకడు సలహా.

ఎంకటికన్నా ముందు రంగి బయలుదేరాడు. ఎంకటే గోడవద్దకు వెళ్ళాడు. ఎక్కుతూంటే రంగి మోచేతులూ కాళ్లు రాచుకుపోయినయ్. కాని వాడు లెక్కచెయ్యలేదు. ఎంకటికి, అందినంత దాకా సుబ్బడు సాయం నిల్చున్నాడు. ఎంకటి కొంత గోడ ఎక్కాడు. కాలు జారింది! కింద గోడసందు ఎక్కడుందో కాలికి తెలియలేదు. కొస్త ఆసరాగా చుంచు దొరికింది పట్టుకోను. ఓపిగ్గా, ఆసరా చూచుకొని, దేవళంపైకి ఇంకా ఎంతెక్కాలో నని తల పైకెత్తాడు. 'రంగి' అప్పుడే పైకెక్కాడు. ఎలాగైతేనేం ఎంకటీ గుడిమీద కెక్కాడు. ఎక్కుతున్నంతసేపు ఎంకటికి ఎక్కడలేని ఆవేశమూ ఉత్సాహమూ వచ్చినయ్.

స్వామి తిరిగి వస్తున్నాడు. మేళాల శబ్దమవుతోంది. రంగి, ఎంకటి గోపురం ఎక్కడం ప్రారంభించారు. ఎంకటికి గోపురం ఎక్కటం సులభంగా తోచింది. ఎవరో తనను పైకి వెళ్లమని తోస్తున్నట్లున్నది. చకచకా ఈబొమ్మతల పట్టుకొనీ, ఆ సందులో కాలుపెట్టి-కిందికి చూడకుండా పాకుతున్నాడు. రంగి మాత్రం తంటాలు పడుతున్నాడు. ఎంకటికంటే ఓగజం కిందనే వున్నాడు. స్వామి ఆలయానికిదగ్గర కొచ్చాడు. ఎంకటి శిఖరం పైకెక్కాడు. శిఖరంమీదుగా తలని నిక్కించి చూచాడు. ద్వారం ముందు స్వామి అగుపడ్డాడు. ఒక క్షణం. గబగబా పూజారి తనవైపు వస్తున్నాడు—

'అమ్మయ్యో!'—కాలుజారింది.

క్రింద గోపురంనీడలో ఎంకటిశవం రక్తసిక్తమై పడింది. ద్వారంముందు స్వామి నిర్ఘాంతపోయాడు ఒక క్షణం.

ఆలయంలో గంటలు మూగవోయినయ్.

"ఆ ఆదర్శశిఖరాలను స్పృశించడానికీ, అధిరోహించడానికీ ఇలాటి జన్మలెన్ని వినియోగించాలో!" మూగివుండే జనంలో ఎవరో గొణుక్కున్నారు.

గోపురంనీడమాత్రం నిశ్చలంగా ఎంకటిశవంపై పడుతోంది. శవంతోపాటు గుంపంతా కదలిపోయింది. ఆ శిఖరచ్ఛాయకు దగ్గరగా స్తబ్ధుడై నిలుచున్నది రమణప్ప ఒక్కడే!